

PROGRAMA No. 0362
HECHOS DE LOS APÓSTOLES

Cap. 7:1 - 60

Ñakontinua ko árape ñande estudio libro Hechos pegua, ñaguahëma capítulo 7pe. Ko capítulope jajuhu Esteban oñe'ë ha ojejukárõ guare. Esteban, pe concilio renondépe, omombe'u Israel rembiasakuéra; he'i avei mba'éichapa hikuái oñemoi Ñandejárare. He'i umi conciliogua ojukahague Jesúspe. Upéva, ombopochy chupekuéra ha ombohape ojejuka haguä Estebanpe ita apípe. Ohecha jeývo Israel rembiasa, Esteban omyesakä porä araka'eve mayma hetägua nomomba'eguasuiha añetehápe Ñandejárare. Upeichavéramo jepe, tetä Israelpe katuete oíva'ekue aty mimi ijeroviapyva Ñandejárare. Ñamoñe'ë Hechos capítulo 7, versículo 1 ha 2:

Hechos 7:1-2 "...Abrahampe, oiko ramo guare Mesopotámiape, oho mboyve Haránpe."

Capítulo 6pe jajuhúkuri oñeñe'ë vaiha hese. Ko'ágä, oñeporandu chupe añetépa umi mba'e oje'éva hese téräpa nahániri. Upévare, Esteban oñepyrü oñe'ë ijehe.

Ehechakuaa ¡mba'éichapa oñepyrü oñe'ë! Ohenói chupekuéra che pehënguekuéra. Iñermano niko to'o rekópe. Ohenói túva umi itujavévape. Ha'e niko upe imitävéva ijapytepekuéra ha ohechauka respeto. Upeichakuri ko karia'y, chugui oiko mártir ypykue Iglesiape.

Heta jey ñahendu pe cristianismo oñepyrüvo ha'ehague peteĩ movimiento juvenil. Añetehápe roguerovia ikatunehague upéicha raka'e. Techapyrä, mokõi karia'y katupyry ha'eva'ekue Esteban ha Saulo de Tarso. Saulo de Tarsope jaikuaáta tenondeve. Ko'ä mokõi kuimba'e niko ikatupyry ha oíva'ekue Iglesia ypykuépe. Moköivéva imitã. Oreko avei katupyry ha Espíritu Santo oipuru chupekuéra. Upeichavéramo jepe, ko'ä mokõi mitárusu ojojuhúkuri ha'éramo guare enemigo. Peteitei oñembo'y kurusu ypýpe tenda jováipe. Kurusu omboyk'kuri Esteban ha Saulo de Tarsope, omomombyryháicha umi mokõi mondaha

osäingova'ekue kurusúre Jesús ykére. Apóstol Pablo oikuaa porä upe ohaiva'ekue 1a. Corintios, capítulo 1, versículo 18pe, he'ívo: *“Pe marandu omombe'úva Cristo ñemano kurusúre, výro rei umi oñehundi haguä gotyo ohóvape guarä. Ha ñandéve guarä katu, ñande ñañepysyrövape guarä, upe marandu Ñandejára pokatu hína.”* Saulo ohechárö guare Esteban, ha'e oimo'ä noĩ poräiha upe ha'e ogueroviáva. Saulo oimo'ä ñepyrürä Esteban itavyraiha. Ñañe'ëvéta upévare tenondeve. Pe ñemoñe'ë Esteban ojavova'ekue hekoitépe. Ha'e oñepyrü omombe'u Israel rembiasa, oñepyrüvo Abraham guive. Upépe oñepyrükuri Israel rembiasa. Ndohói amo gotyove Abrahamgui. Nde rejuhúta upéva Mateope. Upe libro ojehaiva'ekue tetä Israelpe guarä, omombe'u Jesucristo pykue Abraham peve. Ha nde rehechakuaaséramo Adán peve, tekotevë reko Lucaspe.

Esteban oñepyrü imandu'a Abraham rehe, ha'eva'ekue kuimba'e ojeroviáva. Israel historiape jajuhúramo jepe Israel ñe'ërendu'y Ñandejárape, katuete opyta peteĩ aty ojeroviáva Ñandejárape. Upéva pe remanente.

Upéicha avei ojehe ko'ágã rupi. Pe Iglesia organizada, nde ha che jahechakuaáva, katuete oĩ peteĩ aty jeroiviapy. Pe Iglesia visiblepe ndaopavavéi niko creyente añete. Oĩ ikatúva oporandu: Ndépa reguerovia Fulano de Tal ha'eha cristiano? Mbohovái ko porandúpe guarä niko: ohóramo jepe Iglesiape, ikatu ndaha'úi cristiano. Peícha avei Israelpe oíva'ekue peteĩ remanente, péicha avei pe Iglesia visiblepe oĩ peteĩ aty ha'éva cristiano añete. Upéicha ko'ágã peve.

Abraham ha'eva'ekue kuimba'e ojeroviáva. Oguerovia Ñandejárape, ha iñe'ërendu Ñandejárape. Jerovia ñandegueraha ñe'ërendúpe. Esteban oñepyrü oñe'ë ha imandu'a Abraham rehe, oikórö guare Mesopotamiape oíva yvype Tigris - Eufratespe. Upépe onasékuri Abraham. Upépe Ñandejára ohenói chupe. Ñamoñe'ë Hechos capítulo 7, versículo 3:

Hechos 7:3 “...ha tereho pe yvy ndéve ahechaukátavape.”

Ñandejára ohenóikuri Abrahampe osë haguã hógagui ha'égui tenda oñemomba'eguasuha ta'ãnga gua'ukuéra. Ñamoñe'ë ko'ágã versículo 4 ha 5 he'ihápe:

Hechos 7:4-5 "...ha'e omano ríre... ha upérö jepe Abraham ndaita'yrai gueteri."

Ro'ehaguéicha, Esteban omombe'u Abraham rekove rehegua ha omombe'u mba'éichapa Abraham oñepyrü ojerovia. Ñandejára he'iva'ekue Abrahampe ome'ëtaha chupe ñemoñarera avei yvy. Ha katu, ndoguerékóikuri ni peteiva. Upeichavéramo jepe, Abraham oguerovia Ñandejárape. Ñamoñe'ë ko'ágã Hechos capítulo 7, versículo 6 guive, 8 peve:

Hechos 7:6-8 "...Isaac ita'yra Jacob rehe, ha Jacob umi 12 Israel ñemoñare ypykuépe."

Esteban oñe'ë upéi Abraham guive pe período patriarchal peve. Oñe'ë José hermano kuérare, umíva ndaija'éigui Josére ovende chupe tembiguái ramo Egiptope, ha mba'éichapa Ñandejára oipuru José osalva haguã chupekuéra. Upe ojehuva'ekue añete niko Espíritu Santo omyesakã chupekuéra Antiguo Testamento he'iva. Upéva niko ojapo ko'ápe ko tembiaságui interesante. Ñamoñe'ë ko'ágã versículo 9 guive, 16 peve:

Hechos 7:9-16 "... Abraham ojoguava'ekue Hamor ra'ykuéragui Siquémpe."

Upéi, Esteban omombe'u ambue tembiasa hetä rehegua. Omomandu'a chupekuéra mba'éichapa Ñandejára omosäso chupekuéra Egiptogui. Ñandejára omohenda Moiséspe upe tembiaporä. Ha omombe'u ñepyrürä, Israel ra'ykuéra ndojaposeiha Moisés he'iva guive chupekuéra, ha Moisés heta ohasa asy hendivekuéra desiértope. Jaha versículo 17 al 21pe:

Hechos 7:17-21 "...Faraón rajy ogueraha ha omongakuaa chupe imembytee ramo."

Umi mba'e Esteban he'iva guive ñande jahechámakuri ja-estudiárö guare Moisés rekove. Moisésgui ikatúkuri oiko Faraón Egítope. Faraón rajy omongakuaa chupe imembytee ramo. Faraón nda'ita'yraikuri, upévare, Moisés opytamo'ä hekovia. Ko'ágä, versículo 22pe he'i:

Hechos 7:22 "...oiko chugui kuimba'e ipokatúva iñe'ëme ha hembiapópe."

Moiséspe oñemongakuaa egipcio kuéra arandu pa'üme. Egipcio kuéra arandu ojehecha ramo ko'ágä peve, oïramo jepe he'iva oikuaapaha. Heta jey ndojehechakuaái egipcio kuéra iñaranduhague. Ha'ekuéra niko ikatupyry matemáticas, química, ingeniería, arquitectura, ha astronomíape. Ko'ä mba'épe ikatupyry hekoitépe. Ha'ekuéra omoñepyrükuri kuaapy ko'ä mba'e reheguápe. Ehechakuaamína umi pirámide omopu'áva'ekue. Umi color kuéra oipuruva'ekue ha heta ary aja opytákuri ipyahu ramo guáicha. Ha'ekuéra niko ikatupyry-va'ekue embalsamamientope. Avei okalkulava'ekue kuarahy mombyrykue. Angirü che rendúva, egipcio kuéra orekova'ekue katupyry yvate, avei heta mba'e oikuaa hikuái.

Moisés, niko oguerekopaiteva'ekue upérö, omongakuaávo chupe Faraón rajy. Ojehekombo'e chupe egipcio kuéra arandúpe. Ikatupyry ha osë porä heta mba'épe. Oï ambue mba'e ha'eséva. Ko'ä mba'e pa'üme, Moisés noïrikuri oisämbyhy haguä Ñandejára retäme. Umi arandu yvy ape arigua upérö guare, nombokatupyryí chupe oisämbyhy haguä Ñandejára retäguáme. Péicha avei ko'ágä rupi, kuimba'ekuéra iñarandu ramo jepe, ndaikatumo'ái oikümby Ñandejára Ñe'ë. Hasy chupekuéra guarä. Mba'ére? Apóstol Pablo he'i 1a. Corintios, capítulo 2, versículo 14pe: *"Umi oikuaa'yva Espiritu reheguáva, ndoikuaaséi mba'eve Ñandejára Espiritu reheguávagui, chupekuéra guarä vÿro reiva. Ha upéicha avei ndaikatüi oikuaa, umíva niko mba'e ojehechakuaava'erä espíritu reheguáva reheve mante."* Moisés oñembokatupyryrö jepe arandukuéra itiémpope guarépe, noïri oguenohë haguä tembiguái rekógui Ñandejára retäguáme. Upévare, ohasa rire 40 año Egipto arandúpe, Ñandejára ogueraha chupe desierto. Ha upépe ohekombo'e chupe oiko haguä chugui pe libertador. Ñamoñe'ë ko'ágä Hechos capítulo 7, versículo 23 al 25pe. Upépe jajuhu Esteban oñe'ë gueteriha he'ivo:

Hechos 7:23-25 “...chupekuéra Egípto poguýgui. Ha’ekuéra katu ndohechakuaái.”

Ejesareko Moisés oimo’ã upe ojavova’ekue oĩ porãha. Ome’ëse sãso ipehënguekuérape. Ha’ekuéra katu ndohechakuaái upeichaha. Moisés avei noikümbýi. Nahesakái chupe noĩri gueteriha preparado, ha Ñandejára ogueraha chupe desiértope. Ko’ágã versículo 26 al 28:

Hechos 7:26-28 “...Che jukase mba’e piko hina, kuehe rejuka haguéicha egipciope?”

Moisés oñemondýi ha okañy, ejesareko mba’épa he’i versículo 29 al 31pe:

Hechos 7:29-31 “...ha oñembojavo ohecha porãve haguã ohendu Ñandejárape.”

Moisés ome’ëse sãso hetã Israelpe, ha katu noĩri preparado gueteri ojapo haguã upéva, ha israelita kuéra avei ne’írã gueteri oĩ preparado oaccepta haguã chupe pe libertador ramo. Ha’ekuéra noĩri gueteri omomba’e haguãicha iñesãmbyhy, oñemoĩ jepe hese. Upéi, Ñandejára ohenói Moiséspe. Ñamoñe’ë Hechos capítulo 7, versículos 32 al 34:

Hechos 7:32-34 “...oguenohëvo chupekuéra. Upévare, romondóta Egíptope.”

Ñandejára he’i Moiséspe ohenduhague iñe’ë. Ha’e ohechakuaa hemikotevë. Upévare omosãso chupekuéra. Upévare, angirü che rendúva, ombouva’ekue peteĩ Salvador ñane mba’erã, ndéve ha chéve guarã. Ndaha’éi niko ñande ñane marangatúgui. Nomañái ko’ápe yvýpe he’ívo: “Imarangatuetepiko hikuái, tekotevë aguejy asalva chupekuéra. Ijukyete niko ha ijeroviapy.” ¡Nahániri! Ñandejára omaña yvy gotyo ha ndohechái mba’eve iporãva, uvei mba’e vai apohápe. Maymáva ñañehundi. Ñandejára katu ñanderayhu, ñaimeramo jepe ñane angaipápe. Upéicha niko. Ko’ágã ñamoñe’ë versículo 35 Hechos pegua, he’íva:

Hechos 7:35 “...upe Ñandejára remimbou ojechaukava’ekue chupe jukeripe rupive.”

Rehechakuaápa oñemomba’eha ángel kuéra rembiapo tetä Israelpe. Ehechakuaa avei heta hembiapohague ángel kuéra Israel rembiasa pukukue aja. Ley voi oñeme’ëva’ekue ángel kuéra rembiapo rupive. Ñandejára ome’ëva’ekue Moiséspe ley ángel kuéra rembiapo rupi.

Ñahendu niko oje’eha heta mba’e ángel kuérare Navidad tiémpope. Máva rendápepa ohókuri umi ángel? Ha, mba’erä? Ha’ekuéra orekókuri marandu Israel tetäguápe guarä; María, José, Zacarías, ha umi ovecha rerekuápe guarä. Ñandejára nomboúi marandu ñandéve ángel kuéra rupi Iglesia tiempo aja. Che rendápe ndoúi ni peteĩ. Ha ndohomo’ái ne rendápe, angirü che rendúva. Nde regueroviárö rehechaha ángel, iporäve reho ekonsulta peteĩ Psiquiatra ndive. Ángel kuéra ojechaukákuri ha oguerahákuri Ñandejára marandu Israel retäguáme. Ha Esteban omombe’uve umi tembiasa Israelgua ohasava’ekue desiértope. Ñamoñe’ë ko’ágä Hechos capítulo 7, versículo 36 guive, 39 peve:

Hechos 7:36-39 “...omboyke uvei chupe, ha ohose jeyva’ekue Egiptope.”

Israel ndojevýiri Egiptope hete rupive. Ha katu, ikorasöme ojevy Egiptope heta jey. Péicha avei, ko’ágä rupi, oĩ heta he’íva ndoguerohoryiha heta angaipa yvy ape arigua avei to’o reko reheguáva. Ndashasyí jahechauka ambue angaipa ha ñakondena upe ojapóvare. Ikatu avei ja’e, upe fariseo he’ihaguéicha ha’e ndoikoiha upe publicano oikoháicha, ñande avei ndaha’eiha ambuéicha. Ha katu, tekotevë ñañeporandu heta mba’e. Chépa aikose upéicha? Moöpa oĩ che korasö? Israel guakuéra ojevýkuri Egiptope ikorasöme. Nosëséikuri desiértope. Ko’ágä, ñamoñe’ë versículo 40:

Hechos 7:40 “...ndoroikuaái mba’épa oiko Moisés, Egiptogui ore nohëva’ekuégui.”

Ha’ekuéra ndoikuaaséi mba’eve Moisésgui. Omboykéma chupe. Ko’ágä versículo 41:

Hechos 7:41 “...upe ta’änga rei ha’ekuéra voi ojavova’ekue rérape.”

Esteban ohechauka hína upérö hetäguáme, Israel py’yinte naiñe’ërendúihague Ñandejárape. Ko’ágã Hechos, capítulo 7, versículo 42:

Hechos 7:42 “...peë Israelgua... mba’e kuave’ë 40 año pukukue yvy ojeiko’yháme?”

Upéva he’ise, Israelgua ojevuhague ta’änga rei ñemomba’eguasúpe. Upévare, jahecha Moisés, ha upéi are rire Josué, ojerureva’ekue hetäguáme toiporavo Ñandejárape ha toheja ta’änga rei ñemomba’eguasú. Ko’ágã ñamoñe’ë versículo 43 guive 46 peve:

Hechos 7:43-46 “...omopu’äseva’ekue chupe peteï oiko haguä Jacob ñemoñare Jára.”

Ehejamína ta’e ndéve David omopu’äsehague peteï tabernáculo. Roguerovia herava’eräha “templo de David,” ha’éramo jepe Salomón upe omopu’áva’ekue. Ko’ágã versículo 47 al 50:

Hechos 7:47-50 “...ko che voi ajapova’ekue opa ko’ü mba’e?”

Ko’ágã Esteban iñe’ë pohýi umi myakähára religioso upérö guarépe. Ehendu mba’épa he’i versículo 51 guive, 53 peve. He’i Esteban:

Hechos 7:51-53 “...Ñandejára remimbou rupi, ndapejapóinte upe he’íva.”

Umi religiososkuéra ha’ékuri kuimba’e oñecircuncidava’ekue hetépe. Ha katu, ijespíritu kuérape, ikorasöme ha ijapysápe, hikuái ha’e incircunciso. Upéva he’ise, ha’ekuéra nohenduseiha Ñandejárape, ambuekuéra ijypykue nohenduséi haguéicha avei Ñandejárape ymave.

Estebán he’i umi ñe’ë, angirü che rendúva. Esteban omomandu’a mba’éichapa oguenohëva’ekue Israelguápe Egiptogui. Ñandejára voi omoíva’ekue libertador ramo Moiséspe. Upeichavéramo jepe, Israel ñemoñarekuéra naiñe’ërendúi chupe. Tembiosa desierto guare ha’ékuri ñepu’ä py’yi Ñandejárape, opa ojavóvo hikuái petei toro ra’y ra’änga oro guigua. Oñepyrü oñemuña ta’änga gua’u ñemomba’eguas ko yvy ape ári, upéva ogueraha chupekuéra oiko haguä tembiguáicha Babilóniape. Upéi, Esteban omohu’ä iñemoñe’ë oñe’ëvo Josué rehe, oisämbyhyva’ekue chupekuéra tierra prometida peve, avei oñe’ë Jesús rehe, ha’éva Tape añoite ñande gueraháva yvágape. He’i ley oñeme’ëhague chupekuéra ángel kuéra rembiapo rupive, ha’ekuéra katu naiñe’ërendúi Ñandejárape. Rogueroivia ha’ekuéra imandu’anehague Jesús onaséro guare ángel kuéra omomaranduhague, avei ha’ekuéra oñemoikuri Jesús rehe ha ojukaucha chupe.

Jahasamína jahecha ko’ágä Esteban ojejukárö guare. Esteban ha’ékuri pe primer mártir. Avei Hechos capítulo 7pe, oñe’ë ñepyrü ñandéve Saulo de Tarso rehe. Ñamoñe’ë Hechos capítulo 7, versículo 54pe:

Hechos 7:54 “Ohendúvo...ipochyeterai ha häi pururümba hikuái Esteban rehe.”

Ejesareko, ndocha’ëi hikuái Esteban rehe umi mba’e he’ívare! Ko’ágä versículo 55:

Hechos 7:55 “...ohecha...ha Jesúspe oñembo’yva hina Ñandejára akatúape.”

Angirü che rendúva, Ñandejára niko Espiritu. Mba’éicha piko upéicharö ikatu oguereko akatúa? Upéva he’ise, upe ha’eha tenda ha’evéva, iporäitevéva. Ñandejára he’iva’ekue Jesucristo omomba’eguasutaha chupe, avei ome’ëtaha chupe Téra opaite téra ári. Jesucristo oñemomba’eguas. Ha ko’ágä oime Ñandejára akatúape. Upéva he’ise pe redención ojeja-popáma hague. Ha’e omba’apo gueteri, omba’ejerure hetäguäre. Ha katuate Ha’e oikuri upépe, omoguahë haguä mártir ypykuépe. Ñamoñe’ë ko’ágä versículo 56 guive 58 peve:

Hechos 7:56-58 “...ijaokuéra peteï mitärusu Saulo héravape, oñangareko haguä umívare.”

Ko’ä moköi mitärusu: Esteban ha Saulo; ojojuhu ypy upéro upépe, ha ipahaite avei. Ojojuhu enemigo icha. Oñembo’ykuri kurusu ypýpe tenda jováipe. Ha umi versículo 59 ha 60, ha’éva versículo paha ko capítulo 7 pe he’i kóicha:

Hechos 7:59-60 “... eheja rei chupekuéra iñangaipa. Upéva he’ívo, omano.”

Upeichaite, angirü che rendúva. Esteban omano. Jesús omonge Esteban rete oha’arö haguä ijeju jey. Esteban oikékuri Cristo presenciape, oíva’ekue omomaitei haguä chupe. Esteban ha’ékuri pe mártir ypykue Iglesia pegua, ohova’ekue oí hagua iJára ndive.

Upe ára oikuri upépe ambue mitärusu. Ha’e niko fariseo ha oguerovia oguerokopaha. Omañákuri yvágare Esteban he’írö guare ohechahague yvága ojepe’aha. Saulo omañárö jepe, he’íkuri: “Ndohechaiha mba’eve, ha katu ohechaseha. Che korasö nandi. Ikatu nga’u aguereko upe Esteban orekóva.” Esteban rekove tuicha testimonio Saulope guarä. Angirü che rendúva, ñande jaikuaa poráveta ko mitärusu Saulope, ja-estudiavévo ko libro Hechos.

Angirü che rendúva, ko’ápe japytáta, opáguima ñande aravo. Ñandejára pytyvö rupive pe programa oútavape, ñañepyrüta jaestudia Hechos capítulo 8. Romokyre’y oremoirü jey haguä. Jajojuhu jey peve. Ñandejára tanderovasa ndéve ha nde rogayguápe avei.